

Mediers kritik mot Kinas politik är nog inte längre så verksamt, tror Peldon och Tashi. Men upplys kineserna om deras egna mänskliga rättigheter, så de ser att de själva är utsatta för förtryck och reser sig mot sin regim.

De är Tibets röst - inåt och utåt

TEXT OCH FOTO: MARIE KRONMARKER/FOJO

DET VAR DEN 11 MARS 2008, andra dagen av de nyväckta protesterna mot det kinesiska styret, en resning som skulle mötas av hårda motattacker från kinesisk polis och militär men som också skulle sprida sig runtom i världen. Tenzin Peldon, chefredaktör för Voice of Tibet i Dharamsala hade just fått ett anonymt tips om att ringa ett nummer i Lhasa för att få tala med någon av de inblandade. Hon slog numret och en man svarade. Det visade sig vara en munk från Seraklostret strax utanför Lhasa. På plats mitt i folkmassans och med rop och skrik runt omkring sig berättade

han vad som höll på att hända. Peldon bad aldrig om hans namn – för hans säkerhets skull – och hon har aldrig kunnat ta reda på vad som hände med honom. När samtalet var slut tackade hon för att han hade tagit risken att berätta och ge röst åt och för sitt folk via radio och hon fick till svar: “Du ska inte tacka mig, jag gör bara mitt jobb, nu är det din tur att göra ditt.”

– Det där samtalet och munkens ord har stannat kvar och hjälpt mig genom svåra stunder jag har känt mig pessimistisk och inte ens vet om det vi publicerar gör någon skillnad.

JAG TRÄFFAR PELDON i thailändska Chiang Mai där jag leder en kurs för journalister från Burma och Tibet. Egentligen är varken Peldon eller hennes kollega, reportern Tashi Lhamo, från Tibet utan födda och uppvuxna i tibetanska familjer i Dharamsala, där också Voice of Tibet har sitt säte. Sorgligt men nödvändigt konstaterar Tashi.

– Men jag har vuxit upp med Tibet som mitt land och hela mitt liv har jag arbetat på olika sätt för Tibets sak. Nu är jag journalist sedan ett par år och att låta tibetaner få veta vad som händer i deras eget land är

min viktigaste uppgift och, ja, det jag brinner för.

Peldon har varit på VoT i 15 år, först som reporter och sedan några år tillbaka som chefredaktör och ansvarig utgivare. Det är kortvågsradio och webb som gäller. Med kortvåg kan man sända till människor inne i Tibet på ett hyfsat säkert sätt och nå alla dem som inte kan läsa. På webben publiceras mycket videofilmer – och Dalai Lamas tal som folk annars knappast kan ta del av.

– Jag växte upp med en bild av att vi var ”Tibets små frön”, en bild som jag tror min tioårige son också har fått med sig. Och fast jag aldrig har kunnat se mitt hemland så når i alla fall min röst in i Tibet. Radiovågorna känner inga gränser.

JOBDET PÅ VOT ÄR INTE det mest prestigefyllda man kan ha som journalist i Indien och inte särskilt välbetalt heller. Många av de bästa reporterna har headhuntats till mer välkända medier, vilket inte hindrar Peldon att vara noga, ja riktigt sparsmakad med vilka hon anställer.

– Jag talar om för dem jag rekryterar att om de söker jobb bara för att få en anställning eller för att jobba typ nio till fem så är VoT inte rätta stället för dem. Den som jobbar hos oss ska göra det med hela sitt hjärta och sin själ. Som journalist och som aktivist.

Vi talar en stund om balansgången just mellan att vara journalist och aktivist. Båda är väl medvetna om vilken vikt de flesta journalister i väst lägger vid skillnaden men också om var de själva står. Kanske just därför är de ännu mer noga med gränsdragningen än vad många andra är. Eller, som Tashi uttrycker det:

– Ibland vet du, känner man sig så nära det som händer att man rapporterar med tårar i ögonen. Det är tufft att kämpa med sina känslor, men man måste skaffa sig distans till det man skildrar för att kunna göra ett professionellt jobb.

Peldon nickar och tillägger:

– Vi måste medge att vi är både journalister och medieaktivister, om man tänker att det är aktivism att slåss för mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och demokrati.

TASHI ÄR HELT KLART en sådan där ”hängiven” reporter, som hennes chef uppskattar, en person som drivs av passion och inte tvekar att säga att hon jobbar ”för en sak”. Vi vandrar runt, alla tre, i Chiang Mais gamla stadsdelar söndagen före kursstart, besöker tempel, åter lunch, kollar in mark-

naden och tar en tuck-tuck tillbaka till hotellet. Tashi tittar, lyssnar, nosar, känner nyfiket på allt (och alla, nästan) och har en kul eller klok kommentar om det mesta. Samma sak under kursen. Både hennes och Peldons engelska är närmast perfekt. Det är ingen tvekan, tänker jag, om att Tashi är ”född reporter”, även om hon oavbrutet talar om hur mycket hon har att lära. När jag frågar vad som är hennes största utmaning just nu säger hon efter en stunds funderande:

– Att växa som journalist, att lära mig att bli en skicklig reporter, det är allt!

Inte att du snart ska föda barn och måste klara att både vara mamma och reporter, undrar jag och klappar på hennes sex

Tenzin Peldon har aldrig satt sin fot i Tibet, men hennes röst når dit in varje dag.

Tashi Lhamo vill vara en röst för de röstsvaga och hennes jobb är mer en passion än ett arbete.

Fakta: Voice of Tibet

Radiostationen Voice of Tibet startades 1996 med pengar från biståndsorgan i Norge och från Tibetkommittén där. Från Dharamsala sänder man dagligen nyheter och featurematerial på tibetanska och mandarin via kortvåg in i Tibet, Kina, Indien, Butan och Nepal. Stationen har också en webbsida www.vot.org med text, videofilmer och en hel del annan information.

VoT vill vara en kanal för opartisk information, nyheter och berättelser i syfte att

- bevara tibetansk kultur,
- upplysa om mänskliga rättigheter,
- informera om demokratiprocesser och om tibetanska exilsamfund,
- motverka konflikter och diskriminering,
- stödja kommunikation inom och mellan olika tibetanska exilgrupper i världen.

Programmen och inslagen görs av professionella journalister i olika länder och redigeras och sänds från huvudkontoret i Dharamsala, där Tenzin Peldon är chefredaktör och ansvarig utgivare. Radiostationen är beroende av bistånd och stöd från organisationer och privata donatorer.

Läs mer på VoT:s egen hemsida:
www.vot.org/?page_id=10

månader gamla mamma-mage. Men det tycks inte bekymra Tashi ett dugg. Hon har redan ett barn och hennes man tar hand om allt hon inte själv hinner med.

Peldon däremot är ensam mamma till sin tioårige son och det har varit svårt många gånger, särskilt när han var yngre och behövde henne mer. Då var han tvärsäker på att han aldrig skulle bli journalist. Nu är han stolt över sin mamma och det hon gör. Det Peldon ser som sin största utmaning i jobbet nu är att hålla redaktionen intakt och vara en lyhörd coach och uppmuntrande chef. Det är delvis därför hon är på kurs – fast jag tänker att hon redan är allt det där.

– Plus att ha råd och kunskap nog att hänga med i all ny teknik, som också måste prövas ur säkerhetssynpunkt, så att inga källor eller kontaktpersoner inne i Tibet råkar illa ut.

INNAN VI SKILJS ÄT tittar vi igenom ett par nummer av den här tidningen, Tibet, och jag frågar om det finns något som Peldon och Tashi vill säga till tidningen och dess läsare. Peldon är imponerad av och tacksam för engagemanget och gillar särskilt en artikel om musiker som utsätter sig för stora risker när de framför sina sånger.

– Om jag får önska något från alla i Sverige så är det hjälp med något slags publikundersökning inne i Tibet. Det vore värdefullt att få veta var och hur våra sändningar och webbpubliceringar landar men vi kan inte själva undersöka det.

UR TASHI RINNER DIREKT ett litet tacktal till alla som ”trots att ni lever i frihet och fred” lägger ner tid och energi och många hjälpsamma händer på Tibets sak. Sedan drar hon efter andan och säger lite mer provande:

– Om jag skulle efterfråga något, eller föreslå eller hoppas på eller vad jag ska säga... så vore det att...det är OK att se intressanta artiklar om tibetaner i exil, men detta är så välkänt, så vida spritt redan i medier, över hela världen. Det viktiga för mig är människorna inne i Tibet och eftersom ni svenskar kan resa in dit och träffa folk och se hur de har det så kanske ni skulle kunna göra det ännu mer och då också dela med er till oss av vad ni får fram. Att helt enkelt hjälpa oss att rapportera mer från insidan till insidan. *